

# Prøver - Evaluering – Undervisning

## Sløjd

Maj-juni 2007

### Prøveoplæggene:

Designprocessen står væsentlig i sløjd, både når man læser Fælles Mål og som en naturlig følge heraf også i undervisningen.

I de prøveoplæg som de beskikkede censorer har overværet, har det da også været kendetegnende, at eleverne har lært at skulle gennemføre et praktisk forløb fra en idéfase, som igangsættes af lærerens oplæg, til en skitsering af en løsningsmodel, frem til selve det praktiske manuelle arbejde, som jo er det helt centrale i undervisningssituationen. Det kan tyde på, at denne såkaldte designproces for alvor er blevet helt naturlig i sløjdundervisningen, og det er bestemt godt.

Det er det første CKF, "Design og produkt" som tydeliggør denne måde at tænke på. De øvrige tre CKF'er er naturligvis lige så vigtige, men det er altså særlig tydeligt, at vi i det førstnævnte slutmål, forstår hvordan man arbejder i faget.

Det er derfor godt at se lærernes inspirerende oplæg, hvor en kort indledning er med til at sætte tankerne i gang hos eleverne – for eksempel:

*Du skal forestille dig, at dine forældre har købt en kolonihave med et lille havehus. Du skal nu lave én eller flere ting, der naturligt vil kunne bruges et sådant sted. Det kan være ting, som har et konkret brugsformål eller ting, der mere er til pynt. (Det kunne fx være en havelampe, en grill, et fuglehus, en redekasse, en skål, en havelåge).*

eller:

*Der har altid været behov for at opbevare, sikre og beskytte ting. Småting puttes i æsker, smykker i et smykkeskrin, knive i en knivblok, cd'er i en cd-holder, værktøj i en værktøjskasse.*

Herpå følger så opgavens art, og som det fremgår af de citerede eksempler må siges at være temmelig brede. I det første eksempel var opgaven helt fri, i andet eksempel var opgaven at lave en opbevaringsenhed til at holde styr på eller beskytte dine ting. Man kunne godt have indsnævret opgaven lidt, som udfordring til elevernes kreativitet. Fx kunne der stilles fordringer med hensyn til størrelse på produktet, dets udformning eller krav om, at visse materialer skulle indgå på en eller anden måde.

Andre oplæg var til gengæld meget mere specifikke, dog uden at være for snævre. Fx:

*Du skal fremstille et ur.*

Inspirationsfasen havde læreren udleveret i form af 21 billeder af vidt forskellige ure. Efter opgavens titel var der oplyst en rigtig god anvisning til eleverne over, hvad de skulle overveje:

1. *Hvor skal uret være?*
2. *Hvilken slags materialer vil du bruge?*
3. *Hvor stort eller lille skal uret være?*
4. *Skal det hænge på væggen, eller skal det stå på bordet?*
5. *Hvordan bruger jeg bedst de timer jeg har til rådighed?*

Det er ganske fornuftigt at hjælpe eleverne med sådanne indledende tanker. Herefter kan de så selv brygge videre på spændende løsningsmuligheder.

Lærerne er gode til at give sådanne skub til at komme i gang, ligesom eleverne også skal overveje forløb og materialevalg. I ovenstående eksempel følger en række punkter for, hvad eleven også skal i denne sammenhæng:

1. *Fremstille en skitse på ternet papir, sætte mål på, så du kan arbejde efter den.*
2. *Tage hensyn til hvilke slags materialer, du vil anvende*
3. *Sikre dig at materialerne findes i sløjd eller få dem bestilt hos mig*
4. *Vurdere at tiden kan slå til, og at du ikke har for megen tid*
5. *Vide at jeg har ret og pligt til at stoppe dig, når jeg skønner, du kun har 4 timer tilbage*
6. *Anvende mindst 3 teknikker*
7. *Vide at du må anvende materialer og teknikker fra både træ- og metalsløjde*
8. *At de maskiner som du er vant til at bruge, må du også anvende ved prøven.*

Ovenstående er et godt eksempel på den information, som eleverne bør få, som selvfølgelig også kan ske mundtligt. Et problem i sløjdeprøven, som også nævnes her, er tiden. Eleverne kan jo ifølge prøvebekendtgørelse få op til 8 undervisningstimer til at begynde på opgaven i, mens de sidste 4 hele timer er sammen med censor på selve prøvedagen. Det er synd, både for den elev der bliver færdig alt for tidligt, og lige så synd er det for den elev, der mangler en del når eksaminationen er til ende. Her må læreren være til stede og hjælpe. Det kan ikke forventes, at eleven kan overskue den fastsatte tid. Derfor mener jeg, at punkterne 4 og 5 er rigtig fornuftige at have med. I første omgang er det eleven, der planlægger tiden, men stop endelig eleven i undervisningstiden, hvis du kan se, at han eller hun vil have for lidt at gøre i de kommende 4 timer på prøvedagen.

Det hænder nok oftere, at elever ikke når at blive færdige end det modsatte. Her er det især overfladebehandlingen, som må udgå. Man kan derfor på holdet blive enige om, at overfladebehandlingen udgår hos alle, så er der jo heller ikke problemer med produkter, der er våde af lak, olie eller maling. En overfladebehandling er jo også først færdig, når den er tør.

I informationen til eleverne om prøven, ser man også mange steder nu, at eleverne bliver bekendt med bedømmelseskriterierne. Det er også bestemt i bekendtgørelse nr. 351 af 19. maj 2005, at eleven skal informeres om hele prøveforløbet, herunder bedømmelsen. Her kan blandt andet omtale indholdet af bekendtgørelse nr. 863 af 5. juli 2007, som lyder:

#### *17.6. Der prøves i at kunne*

- *fremstille et konkret produkt i en designproces, hvor eleven planlægger og gennemfører et arbejdsforløb fra idé til færdigt produkt,*
- *anvende hensigtsmæssige arbejdsgange,*

- *bearbejde materiale i en håndværksmæssig fremstilling med fagets almindelige redskaber, værktøj og maskiner og*
- *formgive og fremstille et produkt, der har æstetisk og/eller funktionel værdi.*

Man kan blandt andet omskrive teksten, fx som nedenstående, hvor læreren også lige sikrer, at det sociale i arbejdsforløbet er med, som sidste punkt pointerer:

*Der vil blive lagt vægt på følgende:*

- *Hvordan har du løst opgaven? Produkt, design.*
- *Hvad har du vist du kan?*
- *Hvordan arbejder du?*
- *Hvordan disponerer du dit arbejde?*
- *Hvordan organiserer du dit arbejde?*
- *Har du god orden omkring dig?*
- *Er du en god arbejdskammerat?*

Prøveoplæggene har været af en god kvalitet, og i samtlige oplæg har man kunnet se, at fagets centrale færdighedsområder fremtræder på en måde, så oplæggene giver eleven mulighed for at arbejde bredt inden for alle 4 CKF-områder. Samtlige tilbagemeldinger giver også udtryk for, at prøveoplæggene afspejler den undervisning, der har fundet sted på valgholdet – hvilket er meget positivt.

## **Undervisningsbeskrivelserne**

Undervisningsbeskrivelserne som eleverne også får udleveret, er generelt udført godt. Beskrivelserne skal relateres til fagets 4 CKF'er, så det er tydeligt, hvorvidt undervisningen har levet op til slutmålene. Man kan finde beskrivelser, som kun overfladisk giver et billede af undervisningens indhold i forhold til CKF'erne og her må censor så stille uddybende spørgsmål. Problemet er som regel ikke undervisningen, men måske har læreren ikke været helt klar over detaljeringsgraden.

I beskrivelserne indgår også bemærkninger om holdsammensætningen, antal elever og organisationsform, samt om hvor mange undervisningslektioner eleverne har været tilbudt af læreren inden prøvedagen med censor. Der gives op til 8 lektioner, men oftest vælger man at holde det på 6 lektioner.

Med den megen fokus på evaluering i sløjde ser vi nu flere og flere undervisningsbeskrivelser, der medtager dette vigtige aspekt. Her kan anføres, hvordan læreren har foretaget den løbende evaluering, om eleverne har lavet udstillinger osv. En god velstruktureret undervisningsbeskrivelse skal give både lærer, elever og censor et overblik over årets undervisning.

## **Hvordan forløb prøveafviklingerne med hensyn til?**

### **Orden og overskuelighed i lokalet:**

Tilbagemeldingerne fra årets sløjdpøve viser, at standarderne i undervisningslokalerne er meget høje. Lokalerne beskrives som gode, lyse og ryddelige. Sikkerheden og elevernes kendskab til sikkerhedsforskrifterne er også i orden de fleste steder. Dog meldes der om, at enkelte lærere ser stort på gældende regler. Et sted lader man elever fræse og benytte båndsavens. Det er naturligvis helt utilstedeligt, og derfor er det vigtigt, at censoren eller andre påtaler disse overtrædelser.

Årsagen til at sikkerhedsforskrifter ikke altid efterleves skyldes forhåbentlig uvidenhed hos sløjdlæreren, og ikke en opfattelse af at området ikke er vigtigt. Både sløjdlæreren og skoleledelsen har et alvorligt ansvar for at den undervisning, der praktiseres foregår på betryggende vis og ikke lader elever udsætte sig for fare.

Arbejdstilsynets bestemmelser skal overholdes, også selv om man som lærer har en anden opfattelse eller mener sig i stand til at vide bedre om dette eller hint. Det gælder også arbejdstilsynets bestemmelse om, at elever ikke må svejse og skære i metal, hvorved der forekommer røgudvikling.

### **Det nødvendige udvalg af værktøj, redskaber og materialer:**

Det er vigtigt, at læreren har fået så megen viden om elevens planlægning af produktfremstillingen, at han eller hun kan få indkøbt evt. materialer eller værktøj, der ikke forefindes i lokalet. Det betyder også, at læreren må vurdere hvorvidt elevens forestilling om, hvad der skal bruges holder, eller om eleven kan have overset noget. Hvis det er tilfældet, må læreren sørge for at have det manglende i baghånden, så eleven ikke pludselig bliver hægtet af.

### **Elevernes forberedelse til at gå op til prøven:**

Eleverne var generelt positivt stemt og motiverede for at gå i gang med opgaven. Det er naturligt, at elever bliver nervøse til en prøve, og her hjælper censor selvfølgelig med at afdramatisere seancen.

### **Lærernes forberedelse til prøvedagen:**

Lærerne har forberedt sig godt til prøvedagen. Det er et billede af et ryddeligt lokale med skarpslebne håndværktøj og det nødvendige materialeudvalg, der møder elever og censor. Et sted havde lærerne taget billeder af arbejdsforløbet op til selve prøvedagen, så censor kunne se, hvordan eleverne havde begyndt på deres produkter. Ud over de meget illustrative billeder blev der suppleret med evalueringsskemaer over elevernes indsats. Det giver således censor mulighed for at få et indtryk af, hvordan præstationen ved prøvens begyndelse er forløbet. Dette har censor ellers kun en ringe mulighed for at vurdere. Ofte er det læreren, som mundtligt videregiver informationer til censor om, hvordan eleven har arbejdet i de fx 6 timer op til prøvedagen med censor.

Prøven i sløjde begynder den dag, eleverne får prøveoplægget udleveret, og her er censor af gode grunde ikke med. Det må i sagens natur være præstationen på prøvedagen, som vurderingsmæssigt

tæller mest, og produktfremstillingen indtil da vurderes så rent visuelt af censor. Det er i denne sammenhæng, at det ovennævnte eksempel med at inddrage billeder og evalueringsskemaer, viser sin relevans.

### **Elevers brug for hjælp undervejs:**

Her er billedet lidt broget, men de fleste steder klarer eleverne sig uden hjælp fra læreren. Det er ikke usædvanligt, at eleverne hjælper hinanden undervejs, hvilket er helt fint, selvom der er tale om en individuel prøveform. Hjælpen handler jo ikke om, at en anden laver produktet for en, men fx lige hjælper med at holde et eller andet. Dette er en relevant og gængs værkstedskultur.

### **Hvorvidt eleverne blev færdige med deres planlagte opgave:**

Nogle elever slår for stort brød op, og her skal lærerens kendskab til eleven og arbejdets omfang være mere styrende i startfasen. Det er synd for eleven, hvis han eller hun ikke får lov til at yde den omhyggelighed i processen, som der kræves, og hvis opgaven til sidst jappes igennem. Læreren må hellere råde eleverne til at lave mindre ting, som der så, hvis tiden er til det, kan broderes videre på. Oftest mangler en form for overfladebehandling, det vil også være i orden, men så helst heller ikke mere.

Et sted var elevernes valg af opgave alt for uambitiøst, fx blev en elev stort set færdig efter den første time, og det er ikke noget godt udgangspunkt for en karakterbedømmelse. Her skulle læreren have gået ind og afbrudt elevens arbejdsforløb i timerne op til den sidste prøvedag, så der var noget at vise til censor.

### **Elevernes mundtlige redegørelse:**

Prøven i sløjd er en praktisk/mundtlig prøve. Når lærer og censor undervejs i de 4 timer prøven varer, går rundt og taler med eleverne om valg af materialer og værktøj, produktets form og funktion med mere, så er tendensen, at eleverne er åbne og gerne vil redegøre for deres valg. Nogle steder foretog eleverne en kort evaluering af forløbet, da de var helt færdige med deres produkt. Det er en rigtig god idé, at læreren indfører en sådan fremlæggelsesform i sløjdundervisningen, så eleven bliver vant til at skulle redegøre for sit produkt, og for den proces han eller hun har været igennem for at komme dertil.